

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franklinska ulica 6/1. Rokopise ne vračamo. Nefranklinski pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Dtn. za izposojnino 20 Dtn. Član sekcije J. U. U. plačuje list v članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davak posebe. Pošt. šek. rač. 11.197. Telefon 3173

Klub prijateljev vaše kulture

Vedno težje razmere po naših vaseh silijo vse prave ljudske prijatelje, zlasti pa učiteljstvo, k novim odločitvam.

Tudi v naše vasi vdira kriza, ruši domove, nevarno izpodkopa stare ustaljene vrednote ter resno ogroža gmočni in moralni obstoj našega kmetijskega prebivalstva. Bolezen se zajeda v korenine, in vsi vaški življenjski pojavi že kažejo znake te rak-rane na korenu našega kmetstva.

Gospodarska podlaga se maje, zato so v nevarnosti vse moralne in kulturne pridobitve, ki so se zgradile v težkem naporu preteklih dob.

Dosedanje metode kulturnega dela ne zadoščajo več: gradile so kmetijsko kulturo od zgoraj navzdol. Sedanji položaj zahteva novega, poglobljenega študija kmetijskega ljudstva in vse vaše kulture, na podlagi katerega se mora povzpeti učiteljstvo k novemu pojmovanju bistva kulturnega dela na deželi.

V polnem razumevanju nastalih novih razmer hoče izvesti vodstvo sekcije JUU za dravsko banovino sklep banovinske skupščine, da nudi vsem onim učiteljem in učiteljicam, ki so se že zakoreninili v vsem svojim bištvom v življenje našega vaškega prebivalstva in čutijo potrebo preusmerjenja metode svojega javnega dela, možnost, da se organizirajo v okrilju sekcije v svojem posebnem klubu.

Prepričani smo, da se bodo tega dela lotili v prvi vrsti gospodarski delavci kmetijsko in gospodinjstvo nadaljevalnih šol.

Združiti hočemo v docela prostovoljni zajednici vse one sile našega učiteljstva, ki so bile v svojem stremeljenju doslej osamljene in navezane samo na lastne pobude. V medsebojni pomoči in vzajemnem delu hočemo zbirati polagoma in brez gesel kamen do kamna za novo miselno zgradbo, ki naj bo postavljena na izključno resničnostnem gledanju stanja, v katerem se nahaja danes naša kmetijska kultura. Naše prvo stremljenje bo šlo za tem, da si ustvarimo složno skupino realistično usmerjenih vaških kulturnih delavcev, ki bodo skušali kot organizatorji skupne gospodarske akcije na modernih vzgojnih načelih dati svojemu poslanstvu novo vsebino in metodo. Za osnovo, ki naj bi služila kot prvi kažipot k usmerjenju učiteljskega izvenšolskega gospodarskega dela, naj navedemo sledeča temeljna načela:

Smatramo, da je z ozirom na naše obstoječe gospodarske razmere nujno, da se učiteljstvo prvenstveno posveti gospodarskemu dvigu naroda, ker je le tedaj mogoče uspešno ostalo izobraževalno in vzgojno delo.

Vse delo naj se vrši v bodoče, v nasprotju z dosedanjim individualističnim postopkom, kolikor mogoče vzajemno in z vsemi občani.

Smoter je gospodarski in kulturni dvig ljudstva, temeljno sredstvo metode pa vaško občestvo. V ta namen naj se iščejo stiki z ljudstvom kakorkoli in naj si vsakdo izbere taka tirišča, ki se njemu zde najprikladnejša in najprirodnejša za dosego glavnega smotra — gospodarske prosvete in akcije.

Vse delo naj izhaja iz potreb kraja.

Vaško občestvo naj učitelja razbremeni in naj ga reši edine odgovornosti za uspehe in neuspehe pri delu.

Sistem dela naj izhaja iz najnujnejših gospodarskih potreb. Podlago vsega delovnega sistema naj tvori osrednji gospodarski problem kraja.

Učitelj naj se zaveda v šoli in pri občestvu, da je njegova glavna naloga, vzgajati mladino in ljudstvo za samostojno delo. S tem je dan tudi temelj za kontinuiteto dela.

V občestvu naj se vse gospodarske in kulturne panoge razvijajo skladno in soglasno.

Občestvo daje največjo možnost, da se omejijo škodljivi vplivi strankarskih in osebnih nasprotovanj.

Za ozdravljenje našega gospodarstva je potrebno solidarno delo vseh.

Cepljenje sil v raznih društvih, ki delajo ločeno, ovira socialno vzgojo in onemogoča koncentrirano delo, ki edino more dati celoten pregled nad vsemi potrebami vasi.

Ves strokovni pouk naj bo v tesni zvezi s konkretno nalogo občestva.

Istotako bodi tudi prosvetno delo kolikor mogoče združeno z ostalim delom v občestvu in naj se vrši z njegovim pristankom. Za dvig splošne ljudske kulture je potrebno, da se tudi to delo sistemizira.

Vse tovariše in tovarišice, ki vidijo v teh načelih sodobno nujnost in bi hoteli v osebnem stiku z enakomiselnimi sodelovati na uresničenju tega načrta, prosimo, da javijo čimprej svojo udeležbo in sodelovanje klubu prijateljev vaše kulture pri sekciji JUU.

Sekcija »JUGOSLOVENSKEGA UČITELJSKEGA UDRUŽENJA ZA DRAVSKO BANOVINO V LJUBLJANI«

dne 12. novembra 1933.

Predsednik:

Ivan Dimnik, s. r.

Tajnik:

Metod Kumelj, s. r.

Koncert Učiteljskega pevskega zbora v Ljubljani in Zagrebu

Učitelj, pevski zbor je bil po dobro uspelem koncertu ob priliki glavne skupščine JUU v Ljubljani pridno na delu ter je imel skupno več tečajev in še posebej tečaj ženskega in moškega zbora. Priglasilo se je mnogo novih pevcev in pevk, osobito iz vrst brezposelnih učiteljskih abiturientov.

Pevski zbor se je bavil ob priliki tečajev tudi z notranjo reorganizacijo, v katero svrhu je imel odbor in načelstvo UPZ več sej. Skupno z zborom se je obravnavala sestava novega pravilnika UPZ, ki naj bi uredil notranje razmerje in uvedel red in disciplino v zbor. Načelstvo in odbor sta se pa posebej bavila z gospodarsko stranjo UPZ ter sta razmotrivala o ukrepih, s katerimi naj bi se našli novi viri dohodkov za kritje izdatkov in za redno delovanje zbora. Da se pritegne tudi dotok učiteljskega naraščanja k zboru, so

se izvajale ob tej priliki tudi skladbe, pri katerih je sodeloval moški in ženski zbor učiteljskih kandidatov državne učiteljske šole v Ljubljani.

To pot je zbor študiral prilično jako težke skladbe, ki doslej še niso bile izvajane, o čemer je že poročal naš list ter tudi občel analizo poedinih skladb in celotnega programa.

Dne 6. novembra je nastopil zbor z vokalnim koncertom v veliki dvorani Uniona v Ljubljani. Iz poseta je razvidno, da za moderno glasbo ne vlada ono zanimanje, kakor bi ga bilo želeli. O koncertu so poročali dnevni listi, predvsem sta »Slov. Narod« in »Slovenec« priobčila že pred koncertom analizo izvajanih skladb. Po koncertu pa so objavili daljše ocene dnevni listi »Jutro«, »Slovenec« in »Slov. Narod«.

Naslednji dan, dne 7. novembra, je nastopil pevski zbor v dvorani »Muzičke akademije« v Zagrebu. Ta koncert je oddajala zagrebška radio-postaja tudi v Beograd in Ljubljano. Dvorana je bila izdatno bolje zasedena, kakor v Ljubljani. Ker je artistični odbor UPZ izprevidel, da je bil program v Ljubljani preobsežen in je zaradi izključnosti moderne glasbe težko vplival na občinstvo, je sklenil, da se nekatere skladbe v Zagrebu opuste. Iz tega razloga so odpadle tudi »Dolice«, ki so bile namenjene samo za zagrebški koncert. Odpadla je pa tudi Adamičeva skladba in vse Stolzerjeve. Tako je mogel pevski zbor absolvirati v Zagrebu koncert od 8. do 10. ure, dočim se je v Ljubljani raztegnil do 11. ure.

V veseljem razpoloženju je dne 7. novembra že ob 5. uri krenil pevski zbor v Zagreb. Na kolodvoru so zbor sprejeli razni zastopniki društev in korporacij ter mnogo občinstva. Zbor je pozdravil v imenu župana zastopnik mesta g. Debeljak. V imenu Strossmayerjeve župe jugoslovenskega pevačkoga saveza g. Bakašun, v imenu Jugoslovenskega učiteljskega združenja sekcije za savsko banovino g. Đuro Logomerac in v imenu Učiteljskega pevskega zbora »Filipović« g. Krajačić. Vsem se je za prisrčen sprejem zahvalil predsednik Učiteljskega pevskega zbora in sekcije JUU za dravsko banovino g. Ivan Dimnik.

Večerni koncert so posetili armijski in divizijski general, načelnik prosv. oddelka g. dr. Kasumović, inspektor za osnovno šolstvo g. Fabjančić, predsednik slovenskega kluba univ. prof. dr. Zarnik, zastopnik mesta Zagreba g. Debeljak ter druge odlične osebnosti. Pred koncertom so prinesli poročila zagrebški listi »Novosti«, »Morgenblatt« in drugi, po koncertu so pa obširno poročali »Obzor«, »Jutranji list«, »Novosti« in »Morgenblatt«.

Delovno občestvo učiteljev kmetijsko-nadaljevalnih šol v Celju

V ponedeljek 6. novembra se je vršilo v Celju, v okoliški šoli, zborovanje učiteljev kmetijsko-nadaljevalnih šol. Zborovanja se je udeležilo nad 50 učiteljev in precej kmetijskih strokovnjakov.

Tov. Gosak, predsednik občestva učiteljev kmetijsko-nadaljevalnih šol, pozdravi načelnika kmet. oddelka g. inž. Zidanška kot zastopnika banske uprave, tov. Skulja kot zastopnika prosvetne uprave in zastopnika sekcije JUU, g. poslanca Prekorška, g. inž. Petkovška, ravnatelja kmetijske šole v St. Jurju, g. sreskega načelnika Vidmarja, sreske kmetijske referente in sodelujoče učitelje; omenja petletnico kmetijsko-nadaljevalnih šol in poziva na delovanje v smislu smernic te važne ustanove.

G. inž. Zidanšek, načelnik kmetijskega oddelka pri banski upravi, pozdravlja učiteljstvo v imenu g. bana in poroča o načrtu dela za kmetijsko prosveto; napravila se je statistična kmetijsko-prosvetnih ustanov; letos se bo do dovolile, kjer bo potrebno in kjer jih še ni bilo; drugod bodo delovali mladinski krožki. Za učitelje se bodo letos priredili krajši banovinski ter enodnevni sreski kmetijski tečaji. G. ban želi, da ne izsiljujemo posameznih kmetijskih panog, ampak da delujemo za celotno gospodarstvo; iščimo standardizacijo kmetijske izobrazbe, prožeto z domovinsko ljubeznijo in državljsko vzgojo.

Tov. Skulj poudarja, da je po zakonu o narodnih šolah poverjen učiteljstvu kulturni dvig naroda; učitelji kmetijsko-nadaljevalnih šol stavijo temelje kmetijski izobrazbi. Sekcija JUU hoče podpirati učiteljstvo in šolstvo. Prečita pismo predsednika Dimnika, ki se zaradi drugega dela ni mogel udeležiti zborovanja.

G. poslanec Prekoršek pravi, da je doba po vojni porušila mnogo dobrin med narodom in da je naloga učiteljev, da razkrojeno popravijo. Da zapušča mladina kmetijski dom, je več kriva duševna razkrojnost kot gmočna; vendar je kmetijsko delo duševno in gmočno več vredno kot delo v predmetstvu ter industrijskem kraju. Učitelj naj ne omaga, čeprav ni takoj uspeha.

G. svetnik Krošl predava o zdravih virih kmetijskega življa. Občestvo učiteljev kmetijsko-nadaljevalnih šol je vir in kažipot dela in prosvete na kmetih. Občestvo je prostovoljno združenje, ki hoče vzgojiti mladino v krepki državljski zavesti ter jo izobrazevati najprej duševno, potem pa gospodarsko. Gospodarske težkoče sicer motijo duhovne vrednote, vendar ne smemo precenjevati gospodarske strani. Škodljivo je, če ne uvažujemo dovolj idejne strani; idejnost je jedro vsega delovanja. Temelje kmetijski prosveti moramo iskati v kmetiskem etosu, v družini in tradiciji, ne pa od zunaj. Kmetiskemu stanu ne moremo pomagati, če bo delo le mehanično; izoblikovati je treba vse sile, duševne in telesne. Kmet ni samo poljedelec; navezan je na zemljo, zemlja pa mu daje kruh in življenje; daje mu vsebino, značaj in zadovoljstvo. Zavest, da ima svojo zemljo,

Zvečer, po koncertu sta zboru priredila mestna občina in učiteljski pevski zbor »Filipović« banket v Gradskem podrumu. Ob tej priliki je nazdravil Nj. Vel. kralju predsednik savske sekcije JUU g. Logomerac, v imenu Jugoslov. pevačkoga saveza Strossmayer je govoril predsednik g. Bakašun, kot zastopnik župana je nazdravil g. Debeljak, v imenu učit. pev. društva Filipović pa g. L. J. Krajačić. Vsem se je za naklonjenost in gostoljubnost zahvalil v imenu ljubljanskega učiteljskega pevskega zbora g. Ivan Dimnik, ki je v svojem nagovoru poudaril, da združuje učiteljski pevski zbor velik idealizem, velika ljubezen do naše nacionalne glasbe in velika požrtvovalnost članov pevskega zbora, ki hočejo služiti domovini s povzdigo naše nacionalne umetne pesmi. V tem pravcu sledi pevski zbor svojemu duhovnemu vodju — pevovodju. Novega, zdravega dotoka je dobil pevski zbor z mladino, ki bo nadaljevala v tradiciji sedanjih sodelavcev v zboru. Posebno je podčrtal, da ima učiteljski pevski zbor svoje specialno težko nalogo v tem, da izvaja povsem nove skladbe naših kompozitorjev, jugoslovenskih glasbenih velikanov ter jih s tem podpira v njih ustvarjenju na glasbenem polju in dviganju naše države v glasbeno-kulturnem oziru v ravno vrsto z ostalimi kulturnimi državami.

Naslednje jutro se je zbor vrnil v Ljubljano, člani zbora so pa odšli na svoja službena mesta. Ob tej priliki se moramo spomniti tudi šolskih upraviteljev in učiteljev poedinih šol, ki so pevec podpirali za časa odsotnosti v šoli ter si s tem stekli zasluge za uspeh zbora.

Vse priznanje gre učiteljstvu savske banovine, ki je pokazalo in odprlo našemu zboru svoja iskrena bratska srca.

ga loči od proletarca. Kmet je tudi gospodar živih bitij; prirodni pojavi so podlaga njegove vernosti. Kmetijska družina je kulturna enota, kmetijski človek dobi največ iz nje; zvezan je s tradicijo in zaupa skušnjam. Vsa ta svojstva se združijo v skupen pojem kmetstva. To ni romantika, ampak življenjska oblika. Kmetijska duševnost se mora upoštevati; kmet je važen činitelj v zdravem razvoju naroda; razkroj kmetstva je znamenje propada naroda. Pretirano gospodarsko poudarjanje žene ljudi v mesta in ne more pospešiti notranjega razvoja. Po zgodovini, kulturi in številu prebivalstva smo kmetijski narod; z delom za pravo kmetijsko prosveto bomo koristili tudi državi.

G. inž. Zidanšek predava o proizvodnji v obojnih do konsumenta. Preživelo se je načelo gospodarskega liberalizma, načelo svobode in konkurence; prihajajo v dobo načrtnega gospodarstva; po državnem načrtu naj se pridelujejo one kulture, ki se najlažje prodajo. Povsod je treba preustroja, le standardno blago je sposobno za konkurenco; naj se gojijo krompir oneidovec, beltinska pšenica ali prekmurska ovsenka, fižol ribničar; doma naj se prideluje deteljno in travno seme, ker za tuje seme se potrošijo milijoni. Imamo premalo živinske krme, porabi se je na glavo po 5 kg na dan, treba pa bi je bilo po 12 kg. Rediti bi morali živino, enobarvno sivo pasmo, za tuji trg; teleta premalo časa dojijo in dobivajo prezgodaj suho krmo; morali bi uporabljati najboljše seno, lanene tropine in zdrobljen oves, pri prašičih pa ribjo moko. Potrebna so dobra gnojšča in gnojnične jame, gnojnice bi bilo treba dodajati superfosfat, in sicer pol kilograma na 100 litrov. Z licencovanjem smo dobili dobre bike, plemenska odbira pa se mora raztegniti tudi na krave; morale bi se vpeljati rodovniške knjige in molzna kontrola. Mladina naj obiskuje hlevne dobrih gospodarjev. Od prašičev naj se izbere oplemenjena nemška pasma z visečimi ušesi, od kokoši štajarska kokoš, v drevesnicah naj se gojijo določene sorte sadja in tenkolupinasti oroh. Sadjarstvo naj se goji posebej v bližini zdravilišč in letovišč, za razpošiljanje so predpisani enotni zaboji in košare. Vsaka šola naj bi imela priprave za obiranje sadja. Od trt naj se zasajajo rizling in silvanec. Načelo pri kmetijstvu naj bo standardiziranje kmetijstva.

Sledi živahna debata. Pravico do učiteljskega naj zopet dobijo absolventi meščanskih šol, ki so kmetijski sinovi in bodo imeli več smisla za kmeta kot srednješolci iz mest. Zahteva se od učiteljev, naj povsod delajo, ni jim pa zajamčena zaščita; za uspešno delo za narod je nujno potrebna stalnost.

Tov. Gosak predava o državljski vzgoji. V kmetu ni dovolj razvit državljski čut; pod tujo vladno se je čutil manjvreden, po osvobođenju je bil neorientiran. Naša naloga je, da vzgajamo mladino v duhu jugoslovenskega. Vzgojiti je treba državljski etos v ljubezni do kralja in domovine; ne ljubimo domovine, ker nam koristi, ampak ker nam